

C-253/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. április 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Landgericht Dortmund (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. március 13.

Felperes:ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie
Nordrhein-Westfalen GmbH**Alperes:**

Land Nordrhein-Westfalen

Az alapeljárás tárgya

Verseny – Kartell – 2014/104/EU irányelv – Kártérítés – Kartellen alapuló károk megtérítésére irányuló követelések engedélyezése – Aktív perbeli legitimáció – Csoportos kereset útján történő behajtás

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot, különösen az EUMSZ 101. cikket, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését, a Charta 47. cikkét, valamint a 2014/104/EU irányelv 2. cikkének 4. pontját és 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes a tagállami jog olyan értelmezése és alkalmazása, amely az EUMSZ 101. cikkbe ütköző – a 2014/104/EU irányelv 9. cikke, illetve az azt átültető nemzeti

rendelkezések alapján kötelező erővel megállapított – jogsértés károsultját megakadályozza abban, hogy a követeléseit – különösen a tömegesen elszenvedett és kis értékű károk esetében – engedélyezett jogi szolgáltatóra engedményezze bizalmi vagytonkezelési alapon, hogy ez utóbbi azokat más állítólagos károsultak követeléseivel összevontan, follow-on kereset útján érvényesítse, ha a kártérítési igények összevonására nincs más egyenértékű jogszabályi vagy szerződéses lehetőség, különösen mert azok nem vezetnek marasztaló ítélethez, vagy más eljárási okokból megvalósíthatatlanok, illetve gazdasági okokból objektíve észszerűtlenek, és így különösen a csekély értékű károk érvényesítése gyakorlatilag lehetetlen vagy mindenesetre túlzottan nehézkes lenne?

2. Mindenképpen így kell-e értelmezni az uniós jogot akkor, ha a szóban forgó kártérítési igényeket az Európai Bizottságnak vagy a nemzeti hatóságoknak az állítólagos jogsértésre vonatkozó előzetes, a 2014/104/EU irányelv 9. cikkén alapuló nemzeti rendelkezések értelmében kötelező erejű határozata nélkül kell érvényesíteni (ún. „stand-alone kereset”), ha a polgári peres eljárásban a kártérítési igények összevonásának más egyenértékű jogszabályi vagy szerződéses lehetőségei az 1. kérdésben már kifejtett okokból nem állnak rendelkezésre, és különösen, ha az EUMSZ 101. cikk megsértését egyébként egyáltalán nem, azaz sem közjogi (public enforcement), sem magánjogi (private enforcement) jogérvényesítés útján nem perelnék?

3. Ha a két kérdés közül legalább az egyikre igenlő választ kell adni, mellőzni kell-e a német jog vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását, ha az európai joggal összhangban lévő értelmezés kizárt, ami azzal a következménnyel járna, hogy az engedményezések e szempontból mindenképpen érvényesek, és lehetővé válik a hatékony jogérvényesítés?

A hivatkozott uniós jogi és nemzetközi jogi rendelkezések

A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i **2014/104/EU** európai parlamenti és tanácsi **irányelv**, különösen annak 2., 3. és 9. cikke

EUMSZ, 101. cikk

EUSZ, a 4. cikk (3) bekezdése és a 6. cikk

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 47. cikk

EJEE, 13. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Rechtsdienstleistungsgesetz (a jogi szolgáltatásokról szóló törvény, a továbbiakban: RDG), különösen:

RDG 1. §-a (Hatály)

„(1) E törvény szabályozza a Németországi Szövetségi Köztársaságban a peren kívüli jogi szolgáltatások nyújtására való jogosultságot. Célja a jogkereső közönségnek, a jogviszonyoknak és a jogrendnek a képesítés nélkül nyújtott jogi szolgáltatásokkal szembeni védelme. [...]”

RDG 2. §-a (A jogi szolgáltatás fogalma)

„(2) Jogi szolgáltatás [...] a harmadik személy követelésének vagy harmadik személy nevében behajtás céljából engedményezett követelésnek a behajtása, ha a követelés behajtása önálló ügyletként történik [...]”

RDG 3. §-a (Peren kívüli jogi szolgáltatások nyújtására való jogosultság)

„A peren kívüli jogi szolgáltatások önálló nyújtása csak az e törvény vagy bármely más törvény által vagy annak alapján megengedett mértékben engedélyezett.”

RDG 10. §-a (Jogi szolgáltatások különleges szakértelem alapján)

„(1) Az illetékes hatóságnál nyilvántartásba vett természetes és jogi személyek [...] (nyilvántartásba vett személyek) különleges szakértelem alapján az alábbi területeken nyújthatnak jogi szolgáltatásokat: 1. követelésbehajtási szolgáltatások (a 2. § (2) bekezdésének első mondata) [...]”

RDG 11. §-a (Különleges szakértelem, szakmai címek)

„(1) A behajtási szolgáltatások különleges szakértelmet igényelnek a kért behajtási tevékenység szempontjából releváns jogterületeken [...]”

Rechtsdienstleistungsverordnung (a jogi szolgáltatásokról szóló rendelet, a továbbiakban: RDV), különösen a 2. és 4. §

Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény, a továbbiakban: GWB), különösen a GWB 32., 32b. és 33. §-a

Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB), különösen a 134. és 398. §

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A 2020. március 31-én benyújtott keresettel a felperes összesen 32 németországi, belga és luxemburgi fűrészipari vállalkozás (a továbbiakban: engedményezők) részére az engedményezett jogok alapján követeli a kartellel okozott károk megtérítését. Azt rója fel az alperesnek, hogy az EUMSZ 101. cikket megsértve legalább a 2005. június 28. és 2019. június 30. közötti időszakban egységesítette a fenyő törzsfa (a továbbiakban: hengeres faanyag) árát saját maga és más észak-rajna-vesztfáliai erdőtulajdonosok számára. Az erdőtulajdonosok nem önállóan kínálták árujukat a piacon, hanem az alperest bízták meg azzal, hogy vegye át számukra a hengeres faanyag értékesítését. Így az alperes nemcsak a saját, hanem a többi részt vevő erdőtulajdonos hengeres faanyagának áraiban is megállapodott a vevőkkel, és ezeket felkínálta a piacon.
- 2 A Bundeskartellamt (szövetségi versenyhatóság, Németország) több éven keresztül vizsgálta ezt a gyakorlatot, és 2009-ben hozott határozatában a jelen ügyben alperes tartomány számára konkrét küszöbértékeket állapított meg a faanyag-értékesítési együttműködések vonatkozásában, valamint intézkedéseket határozott meg a piaci pozíció csökkentése érdekében.
- 3 A fűrészüzemek kártérítést követelnek azért a kárért, amely állítólagosan 2005. június 28. óta az Észak-Rajna-Vesztfáliából származó hengeres faanyagok a kartell miatt állításuk szerint túl magas áron történt beszerzése miatt keletkezett. A követelés az engedményezők több százezer egyedi beszerzésén alapul.
- 4 Mindegyikük a jogi szolgáltatásokról szóló törvény alapján engedélyezett ún. jogi szolgáltató felperest bízta meg követeléseik érvényesítésével, és követeléseiket az érvényesítés céljából rá engedményezte. A felperes saját nevében és saját költségén, de az engedményezők javára csoportosan érvényesíti az engedményezők követeléseit, először peren kívül, most pedig ügyvédi képvisellel a Landgericht Dortmund (dortmundi regionális bíróság, Németország) előtt. Ellentételezésként az engedményezők sikerdíjat ajánlottak fel neki. Mindezek során a felperest a jogi szolgáltatások nyilvántartásába bejegyzett „szakképesítéssel rendelkező személy” képviseli, olyan német szakvizsgázott jogász, aki sikeresen letette mindkét jogi államvizsgát, bírói tisztségre betöltésre alkalmas, és ügyvédi tevékenységet végezhet. A felperes részletesen kifejtette és igazolta az engedélyező hatóságnak a tevékenységi körét és a szakértelmét.
- 5 Az alperes a kereset elutasítását kéri; véleménye szerint a faanyagok összehangolt értékesítése még csökkentette is az árakat, és támogatta ezáltal a fűrészipart. Az alperes azonban mindenekelőtt arra hivatkozik, hogy a kártérítési igények felperesre történő engedményezése a jogi szolgáltatásokról szóló törvény (RDG) megsértésével történt, és ezért semmis, ezért a felperes nem rendelkezett aktív perbeli legitimációval.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 Németországban különösen a tömegesen elszenvedett és kis értékű károk esetében a követeléseket úgynevezett engedményezési modellek, más néven csoportos kereset útján történő behajtás céljából egyesítik, majd peres úton érvényesítik. Ebben az esetben az állítólagos károsultak a jogi szolgáltatásokról szóló törvény (RDG) szerint engedélyezett jogi szolgáltatóra engedményezik az állítólagos követeléseiket, amely szolgáltató a követeléseket a saját nevében és saját költségén, az engedményezők javára jutalék (sikerdíj) ellenében, csoportosan érvényesíti.
- 7 Ezt az eljárást a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) ítélkezési gyakorlata több jogterületen, nevezetesen a bérleti szerződések jogában, a légi utasok jogainak érvényesítése tekintetében, valamint az úgynevezett dízel/emissziós botrány kapcsán felmerült kártérítési igények keretében elfogadja. A kartellen alapuló kártérítési jog területén azonban, azon belül különösen a stand-alone ügyekben, az engedményezési modellt az alsóbb fokú bíróságok ítélkezési gyakorlata elfogadhatatlannak tartja; a Bundesgerichtshofnak (szövetségi legfelsőbb bíróságnak) még nem volt alkalma ebben a kérdésben állást foglalni.
- 8 A BGB 398. §-ának általános rendelkezése szerint a kártérítési követelés is engedményezhető például behajtás céljából követelésbehajtó szolgáltatóra. Ebben az összefüggésben a követelésbehajtó szolgáltatók olyan engedéllyel rendelkező jogi szolgáltatók, akik behajtási engedélyt kaptak. Ezen engedély alapján a jogkeresők nevében behajthatnak (behajtás céljából engedményezett) követeléseket, az RDG 10. §-a (1) bekezdése első mondatának 1. pontja, összefüggésben az RDG 2. §-a (2) bekezdésének első mondatával. Ha nincs behajtási engedély, tilos a követelés behajtása, az engedményezés pedig ezért semmis. A behajtási engedélyt az állami engedélyező hatóságok kérelemre adják ki engedélyezési eljárás lefolytatása után, bizonyított szakértelem alapján (az RDG 11. és 12. §-a).
- 9 Az így megadott behajtási engedély a követelések peren kívüli behajtására terjed ki. A legfelsőbb bírósági ítélkezési gyakorlat azonban elismeri, hogy a követelésbehajtó szolgáltatók főszabály szerint bírósági eljárásban is behajthatnak követeléseket, feltéve hogy ott ügyvéd képviseli őket. A követelésbehajtó szolgáltatók főszabály szerint jogosultak több károsult követelését egyazon bírósági eljárás keretében csoportosan behajtani (BGH [szövetségi legfelsőbb bíróság], 2022. június 13-i financialright ítélet, ügyiratszám: VIa ZR 418/21, juris 11. és azt követő, 51. és azt követő pontok; BGH [szövetségi legfelsőbb bíróság], 2021. július 13-i Airdeal ítélet, ügyiratszám: II ZR 84/20, juris 20., 49. és azt követő pontok). Ez rendszeresen olyan modelleket érint, amelyekben a követelésbehajtó szolgáltató átvállalja a követelésbehajtás költségeit, és csak siker esetén kap díjazást a tevékenységéért; ezt a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ugyancsak elfogadhatónak tartja (BGH [szövetségi legfelsőbb bíróság], 2021. július 13-i Airdeal ítélet, ügyiratszám: II ZR 84/20, juris 48. pont).

- 10 Különböző német bíróságok szerint azonban a követelésbehajtó szolgáltatók által az engedményezett jogok alapján történő igényérvényesítésnek ez a lehetősége nem vonatkozik a kartellen alapuló kártérítési követelésekre. A Landgericht Stuttgart (stuttgarti regionális bíróság, Németország) az alapeljárással párhuzamosan folyamatban lévő eljárásban ezt azzal indokolta, hogy a kartellel kapcsolatos kártérítési jog különösen összetett, többek között az európai kartelljogi szabályozás fejlesztése miatt, és jellemzően összeférhetetlenséghez vezethet. Ráadásul a szakértelem jogszabályban előírt bizonyítási kötelezettsége ellenére a követelésbehajtó szolgáltatók jellemzően nem rendelkeznek szakértelemmel ezen a területen (lásd többek között: **LG Stuttgart [stuttgarti regionális bíróság], 2022. január 20-i ítélet, ügyiratszám: 30 O 176/19**, juris 88. és azt követő pontok – Rundholzkartell Baden-Württemberg [baden-württembergi hengeres faanyagra vonatkozó kartell]; **LG Mainz [mainzi regionális bíróság, Németország] 2022. október 7-i ítélet, ügyiratszám: 9 O 125/20** – Rundholzkartell Rheinland-Pfalz [rajna-vidék-pfalzi hengeres faanyagra vonatkozó kartell], juris).
- 11 A kérdéseket előterjesztő bírósági tanács véleménye szerint ez a nézet mindenesetre akkor helytálló, ha – mint a jelen esetben is – stand-alone ügyről van szó. Ez ugyanis számos olyan szempont komplex vizsgálatát igényli, amelyek nem elsősorban a polgári joghoz tartoznak. Ilyen esetekben úgy tűnik, hogy jelentősen túllépik az RDG 2. §-ának (2) bekezdése szerinti behajtási szolgáltatás fogalma alatt elképzelhető peren kívüli tevékenységek határát, nevezetesen az RDV 2. és 4. §-ával összefüggésben értelmezett RDG 11. és 2. §-a értelmében vett, a követelések behajtásával kapcsolatos, szakértő által végzett jogi vizsgálatot és tanácsadást.
- 12 Mivel a német polgári törvénykönyv (BGB) 134. §-a szerint a törvényi tilalomba ütköző jogügylet semmis, ennek következménye többek között maguknak az engedményezéseknek a semmissége lenne. Emiatt a kartellen alapuló jelen kártérítési keresetet az aktív perbeli legitimáció hiánya miatt érdemi vizsgálat nélkül el kellene utasítani.
- 13 Németországban nincsenek más jogszerű és ugyanúgy megfelelő eszközök a kartelltilalom megsértésével okozott, tömegesen elszenvedett vagy kis értékű károk érvényesítésére. Közelebbről – a német jogba még át nem ültetett – a képviseleti keresetekről szóló irányelv nem alkalmazható a kartellen alapuló kártérítési igényekre (a 2020/1828 irányelv I. mellékletével összefüggésben értelmezett 2. cikkének (1) bekezdése), és a GWB 33. §-ának (4) bekezdése szerinti nemzeti képviseleti kereset nem alkalmazható a kártérítési igényekre.
- 14 A kis értékű kár általában olyan kár, amelyet az jellemez, hogy az egyes károsultat ért kár mértéke csekély, de az összes károsult kárát összegezve nagy összegű kár keletkezik; az egyes károsult kára olyan csekély, hogy a költségkockázat és a haszon kedvezőtlen aránya miatt gazdasági okokból azt nem érvényesíti. Még azon kartellkárosultak számára is, akiknek potenciális kára például 200 000–300 000 euróra becsülhető, Németországban a kartellen alapuló kártérítési perek

különleges költség- és kockázati struktúrája miatt csak a csoportos keresetindítás kínál gazdaságilag észszerű és megvalósítható módot e károk megtérítésének követelésére.

- 15 Az RDG rendelkezései miatt azonban a kérdéseket előterjesztő bírósági tanács úgy véli, hogy köteles feltételezni az engedményezések semmisségét, legalábbis a jelen ügghöz hasonló stand-alone ügyekben. A jelen ügy kimenetele tehát döntően a feltett kérdésekre adott válaszoktól függ. Ha az EUB ugyanis arra a következtetésre jutna, hogy az uniós joggal nem ellentétes az RDG fent ismertetett értelmezése, akkor ez az értelmezés az engedményezések semmisségéhez és így az egész kereset elutasításához vezetne.
- 16 Ha viszont az EUB arra a következtetésre jut, hogy a kérdésekre igenlő választ kell adni, és az uniós joggal ellentétes az RDG ismertetett értelmezése, akkor – mivel az eljáró bírósági tanács álláspontja szerint a nemzeti jognak az uniós joggal összhangban lévő *contra legem* értelmezése ki lenne zárva (lásd ebben az értelemben: az EUB 2006. július 4-i Adeneler és társai ítélet, C-212/04, EU:C:2006:443, 110. pont; a 2020. március 4-i Bank BGZ BNP Paribas ítélet, C-183/18, EU:C:2020:153, 67. pont; 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, ECLI:EU:C:2021:800, 72. pont) – az RDG a jelen ügyben nem alkalmazható, ezért az engedményezéseket ennyiben érvényesnek kellene tekinteni.
- 17 Az eljáró bírósági tanácsnak komoly kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a kartellen alapuló kártérítési követelések behajtásának tilalma összeegyeztethető-e az uniós joggal, különösen a stand-alone ügyekben. A kartellen alapuló kártérítési követelések behajtásának – a kartellen alapuló kártérítési ügyekkel foglalkozó németországi bíróságok ítélkezési gyakorlata szerint – az RDG-ből eredő tilalma sérti (1.) a 2014/104 irányelvet, (2.) a tényleges érvényesülés uniós jogi elvét és (3.) a hatékony jogvédelem elvét.
- 18 1. Először is kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a kartellen alapuló kártérítési igények behajtásának tilalma összeegyeztethető-e a 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével, összefüggésben a 2. cikk 4. pontjának harmadik fordulatával. Ezek az időbeli hatályuknál fogva a jelen ügyben alkalmazandó rendelkezések megerősítik a károsultaknak a kartellen alapuló károk teljes megtérítésére vonatkozó, az állandó ítélkezési gyakorlatban elismert jogát, és kiterjesztik azt „az állítólagos károsult fél jogát jogutódlással megszerző természetes vagy jogi személy[re], beleértve az igényt megszerző személyt is”.
- 19 A 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése előírja, „hogy minden, versenyjogi jogsértés következtében kárt szenvedett természetes vagy jogi személynek lehetősége legyen e kár teljes körű megtérítését követelni és teljes körű kártérítést kapni”. E teljes kártérítéshez való jog azt a személyt is megilleti, akire a károsult a követelését engedményezte. A 2014/104 irányelv 2. cikke 4. pontjának harmadik fordulata kifejezetten úgy határozza meg a kártérítési keresetet, hogy az „a nemzeti jog szerinti olyan kereset, amelyben egy [...] az állítólagos károsult fél

jogát jogutódlással megszerző természetes vagy jogi személy, beleértve az igényt megszerző személyt is, kártérítési igényt terjeszt egy nemzeti bíróság elé”.

- 20 Az eljáró bírósági tanács álláspontja szerint a harmadik fordulatnak 2014/104 irányelv 2. cikkének 4. pontjába történő későbbi beillesztése éppen azt jelzi, hogy az európai jogalkotó a szóban forgóhoz hasonló engedményezési modelleket is figyelembe vett, és a második fordulatban a perbizományra vonatkozó, már meglévő rendelkezésen túlmenően a követelések hatékony érvényesítésének eszközeként illesztette be.
- 21 Az engedményezési modell 2014/104 irányelv általi védelme szükségesnek tűnik az irányelv célkitűzéseinek eléréséhez is, vagyis annak biztosításához, „hogy az uniós versenyjogi szabályok megsértésének sértettjei egész Európában hozzáférjenek az elszenvedett kár teljes megtérítését szolgáló hatékony mechanizmusokhoz” (a 2014/104 irányelv bizottsági javaslata, COM/2013/0404 final, 5. o.).
- 22 Az engedményezési modelleket más tagállamokban, például Hollandiában, Ausztriában és Finnországban is elismerik a követelések érvényesítésének lehetőségeként. A németországi tilalom e tekintetben rontaná a versenyjog hatékony és egységes alkalmazását, és egyúttal nemkívánatos forum shoppingra ösztönözhetne.
- 23 A 2014/104 irányelvnek a Hivatalos Lapban való közzétételével szinte egyidejűleg az Európai Unió Bíróságának főtanácsnoka a CDC Hydrogen Peroxide ügyben hangsúlyozta, hogy a követelésbehajtó szolgáltatóknak felperesként való feltűnése, „amelyek célja, hogy összegyűjtsék az uniós versenyjog megsértése miatt fennálló kártérítési jogokra alapított eszközöket, véleményem szerint arra mutat rá, hogy a verseny összetettebb korlátai esetén a károsultak számára nem ésszerű, ha maguk perlik egyénileg az ilyen típusú korlátozás elkövetőit” (Jääskinen főtanácsnok C-352/13. sz. ügyben 2014. december 11-én ismertetett indítványa, EU:C:2014:2443, 29. pont). Ezzel a főtanácsnok felismerhetően világossá tette, hogy a keresetek behajtási engedményezés útján történő összevonásának is fennáll az erős racionális szükségessége.
- 24 2. Kétségek merülnek fel továbbá azzal kapcsolatban is, hogy a kartellen alapuló kártérítési követelések behajtásának tilalma összeegyeztethető-e az EUMSZ 101. cikk és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése szerinti tényleges érvényesülés elvével.
- 25 Az EUMSZ 101. cikk közvetlen joghatásokat vált ki a magánszféra szereplői között, és olyan jogokat keletkeztet számukra, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük. A kartelltilalom hatékony érvényesülése az Európai Unió Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlata szerint megköveteli, hogy „bármely személy” teljes kártérítést követelhesen a kartell útján történt jogsértés miatt elszenvedett kárért (állandó ítélkezési gyakorlat; EUB 2001. szeptember 20-i

Courage ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 23., 26. és azt követő pont; 2006. július 13-i Manfredi ítélet, C-295/04, EU:C:2006:461, 90. és azt követő, 95., 100. és azt követő pont; 2019. december 12-i Otis ítélet, C-435/18, EU:C:2019:1069, 22. pont; 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 32. pont).

- 26 Az Európai Unió Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságoknak, amelyeknek saját hatáskörben kell az uniós kartelljogot alkalmazniuk, biztosítaniuk kell, hogy az uniós jog által biztosított jogok gyakorlása ne váljon gyakorlatilag lehetetlenné vagy túlzottan nehézé; e tekintetben a tagállamok eljárási autonómiáját is korlátozhatják a magasabb szintű uniós jogi követelmények. E tekintetben a nemzeti bíróságoknak nemcsak az uniós jog „teljes érvényesülését” kell biztosítaniuk, és védeniük az EUMSZ 101. cikk által a magánszemélyeknek biztosított jogokat, hanem meg kell akadályozniuk az uniós jog teljes érvényesülésének gyengítését, csökkenését, sőt veszélyeztetését is (EUB 2006. július 13-i Manfredi ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 89. pont; lásd a kartellen alapuló kártérítési jogon kívül: 1990. június 19-i Factortame ítélet, C-213/89, EU:C:1990:257, 20. pont; 1978. március 9-i Simmenthal ítélet, 106/77, EU:C:1978:49, 21/23. és azt követő pont; lást még: Pitruzzella főtanácsnok Repsol ügyben 2022. szeptember 8-án ismertetett indítványa, C-25/21, EU:C:2022:659, 84. pont). Ebben az összefüggésben az egyes elemeket nem szabad elszigetelten vizsgálni, hanem az érvényesülés biztosítása érdekében azt a kérdést kell feltenni, hogy a kartellen alapuló kártérítési igények kollektív érvényesítésének lehetőségeire vonatkozó nemzeti szabályozás „egésze” gyakorlatilag lehetetlenné vagy túlzottan nehézkesé teszik-e az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (EUB 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 45. pont; Kokott főtanácsnok Cogeco ügyben 2019. január 17-én ismertetett indítványa, C-637/17, EU:C:2019:32, 81. pont; Kokott főtanácsnok Berlusconi és társai ügyben 2004. október 14-én ismertetett indítványa, C-387/02, EU:C:2004:624, 109. pont).
- 27 Németországban a tömegesen elszenvedett vagy kis értékű károk esetén a hatékony magánjogi jogérvényesítés a kartelljog alapján csak az itt szóban forgó engedményezési modell útján lehetséges. Ezen eszköz nélkül a potenciálisan károsultaknak nincs reális lehetőségük arra, hogy esetleges követeléseiket megvalósítható és hatékony módon érvényesítsék.
- 28 A kartellen alapuló kártérítési igények érvényesítése ténylegesen, gazdaságilag és jogilag összetett, ezért hosszadalmas, költséges és kockázatos. Ez a magas idő- és költségráfordítás, valamint a peres eljárás kockázata különösen a fogyasztók, de a kis- és középvállalkozások számára is visszatartó hatással bír, ezért a követeléseket általában – racionális apátiát mutatva – nem érvényesítik (Jääskinen főtanácsnok CDC Hydrogen Peroxide ügyben 2014. december 11-én ismertetett indítványa, C-352/13, EU:C:2014:2443, 29. pont). Ez a racionális érdektelenség csak a követelések összevont érvényesítése és az ezzel járó szakértői és jogi tanácsadói költségek, valamint a (peres) kockázat megosztása esetén győzhető le (Kokott főtanácsnok Otis ügyben 2019. július 29-én ismertetett indítványa, C-435/18, EU:C:2019:651, 88. pont; Jääskinen főtanácsnok CDC Hydrogen

Peroxide ügyben 2014. december 11-én ismertetett indítványa, C-352/13, EU:C:2014:2443, 29. pont).

- 29 Mindezek a problémák még inkább felmerülnek a stand-alone ügyekben, mivel itt az egyes feltételezett károsultak még a versenyhatóságok – a kartellen alapuló kártérítési eljárásra nézve kötelező erejű – határozatára sem támaszkodhatnak. Éppen ellenkezőleg, itt még a kartelltilalom megsértését is neki kell bizonyítania. Hogy ez valójában jelentős nehézségekkel jár, empirikus úton azon is észlelhető, hogy a gyakorlatban alig vannak stand-alone keresetek.
- 30 Ugyanakkor azokban az esetekben, amikor a versenyhatóságok nem avatkoznak be, a magánjogi jogérvényesítés az egyetlen lehetőség arra, hogy megvalósuljon az uniós jog azon – szintén közérdekű – célkitűzése, hogy megvédje a piaci verseny rendjét és elrettentse a potenciális kartellezőket. Ezért a stand-alone keresetek tehát – nem utolsósorban a korlátozott hatósági kapacitásokra tekintettel – nélkülözhetetlenek a kartellen alapuló jogok érvényesítéséhez, ezért a stand-alone felperések helyzetét nem szabad tovább rontani a follow-on felperésekhez képest (lásd már: Kokott főtanácsnok Cogeco ügyben 2019. január 17-én ismertetett indítványa, C-637/17, EU:C:2019:32, 52. pont).
- 31 Végül, de nem utolsósorban, a követelések összevonása megakadályozza a többszöri bizonyításvételt is, valamint azt a kockázatot, hogy párhuzamos jogviták során egy és ugyanazon összetett jogi és ténybeli kérdésekben több bíróság eltérő döntéseket hozzon.
- 32 Az uniós jog (itt az EUMSZ 101. cikk) tényleges érvényesüléséhez fűződő érdek és az érvényesülést korlátozó nemzeti norma (itt az RDG) céljainak mérlegelése az uniós jog érvényesüléséhez fűződő érdek egyértelmű túlsúlyát eredményezi.
- 33 3. Végezetül kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a kartellen alapuló kártérítési követelések behajtásának tilalma az RDG alapján – legalábbis a stand-alone keresetek esetében – nem sérti-e az esetlegesen károsultak hatékony jogvédelemhez való jogát (Alapjogi Charta 47. cikkének első bekezdése; EUSZ 6. cikk (3) bekezdése, EJEE 13. cikk).
- 34 A hatékony jogvédelemhez való jog olyan hatékony jogorvoslatot igényel, amely ténylegesen alkalmas az uniós jog által védett jogi helyzet érvényesítésére. A hatékony jogvédelemhez való jog minimális tartalma magában foglalja, hogy a jogorvoslatnak meg kell felelnie a tényleges érvényesülés elvének. Ez magában foglalja annak biztosítását is, hogy a jogkereső közönséget a túlzott pénzügyi kockázatok ne riasszák el a jogérvényesítéstől. Ennek megfelelően a nemzeti jog nem írhat elő kizárólag olyan jogorvoslatokat, amelyek a jogkereső közönséget annak a kockázatnak teszik ki, hogy a kereset következtében kedvezőtlenebb helyzetbe kerül, mint amilyenben akkor lett volna, ha nem nyújtja be a keresetet (EUB 2008. április 15-i Impact ítélet, C-268/06, EU:C:2008:223, 51. pont; 2002. november 21-i Cofidis ítélet, C-473/00, EU:C:2002:705, 34. pont; 2008.

november 25-i Heemskerk ítélet, C-455/06, EU:C:2008:650, 47. pont; 2009. március 24-i Danske Slagterier ítélet, C-445/06, EU:C:2009:178, 63. pont).

- 35 Ezek a követelmények azonban nem teljesülnek, ha megfosztják az esetleges károsultakat a tömegesen elszennvedett és mindenekelőtt a kis értékű károk engedményezési modell útján való érvényesítésének egyetlen hatékony jogorvoslati lehetőségétől, és csak azt a lehetőséget hagyják meg nekik, hogy kártérítésüket egyéni peres úton érvényesítsék. Még ha a károsultak a „racionális érdektelenséget” legyőzve fel is lépnek így, olyan költségeket kellene viselniük a gazdasági szakértők és a szakosodott jogi tanácsadók igénybevétele miatt, amelyek általában nem állnak arányban az adott egyedi eljárásokban felmerülő perértékkel. A stand-alone eljárásokban ezenkívül – még az ezzel kapcsolatos költségeket is viselve – először azonosítaniuk kellene a kartelljog megsértését mint olyat, majd kivizsgálni, végül pedig a bíróságon előterjeszteni és bizonyítani.

MUNKADOKUMENTUM